

Búskapar-miseran í bakspegli

Oddagrein

STJÓRIN í Føroya Banka, Jørn Astrup-Hansen, leggur ikki fingrar í millum í eini samrøðu, sum Berlingske Tidende endurgevur sunnudagin í eini reportasju uppundir at bankananningin verður kunngjörd friggjadagin.

BANKAS TJÓRIN skuldsætir óbeinleiðis undanfarnu leiðslurnar í bankanum fyrri at hava lænt til vitleysar ilögur og fyrri at hava verið við til »skattasirkussioð«. Harafturat fáa fyrrverandi lógmenninir, Atli Dam og Jógván Sundstein, eisini av at vita fyrri búskapin í áttatiárunum.

JØRN Astrup Hansen undrast eisini yvir, at Den Danske Bank lat sær allar tær vitleysu iløgurnar um seg ganga, samstundis sum peningur floymdi til landið, so umsetningurin í bankunum øktist 25 prosent ár um ár.

POLITIKKUR er at skipa dagsins samfelag og skipa tað til komandi tíðir. Men í politiska kjakinum hoyrir eisini tað farna við. Partvist fyrri at fáa ymiskar hendingar ella viðurskiftini at hanga rætt saman og partvist fyrri at vísa á tað, sum »vit søgdu«.

Í FLEIRI ár ávaraði Javnaðarflokkurin ímóti tí vitleysu rentuspekulatióini. Fólk tóku lán, sum vórðu sett á bók. Innláníni góvu rentuinnøkur, samstundis sum rentuútreiðslurnar fyrri lánið kundu dragast frá á sjálvuppgávuni, so skattakningin minkaði munandi ella hvarv heilt.

MEN bankastjórnir - Hans Jørgen Larusen, Johan Simonsen, Niels Juel Nattestad, Steingrim Nielsen og Regin Olsen - bedýraðu, at rentuspekulatióin fór ikki fram. Tað var í øllum førum minimalt. Men tá tað endiliga eydnaðist Javnaðarflokkinum at fáa aðrar flokkar at ganga við til at avmarka rentufrádráttarmøguleikan, minkaðu knappliga bæði útlán og innlán einar tvær milliardi, tí spekulatiónlániini vórðu »clearað«!

UTTANLANDSLÁNINI, sum vóru við til at kollsigla føroyska búskapin, fóru at floyma inn í landið longu í fyrri helvt í áttatiárunum. Javnaðarflokkurin ávaraði ímóti teimum undan valinum í 1984, men landsstýrið, sum varð skipað fyrst í 1985, steðgaði tíverri ikki lántøkunum uttanlands. Tvørturímóti vuku tær, og ilögur og forbrúk vuku út um alt mark.

SJÁLVANDI kundi landsstýrismaðurin í figgjar-málum talt saman so hvørt, lán komu til landið, men vit mugu eisini ásanna, at vit høvdu hvørki landsbanka ella líkinda figgjardeild í landsstýrinum. Javnaðarflokkurin visti ferð eftir ferð á, at neyðugt var við landsbanka fyrri m.a. at stýra peningarenslinum og sum ráðgeva í peninga málum. Lóg um landsbankan varð samtykt í 1978, men bæði Sambandsflokkurin og Fólkaflokkurin settu fótur í spennu at stovna landsbankan.

OG teimum á baki kom bergmálið í Føroya Banka: »Det er unødvendigt med en landsbanke. De opgaver, som landsbanken skal tage sig af, kan vi sagtens klare«. Hetta er eisini ein partur av »bakspeglinum« - og ein partur av sorgar-leikinum, sum bankar og figgingarfeløg í Danmark sanniliga læntu pening til.

Sosialurin

Lesarabrøv

Nakrir valtankar við ársbyrjan

Nú eru vit so skjót at áleggja okkara høvuðsvinnu (fiskivinnuni) ymiskar treytir. Her verður serliga hugsað um góðsku fram um nøgd.

Siga vit nú, at hetta skal eisini verða galdandi fyrri okkara høvuðsleikarar, sum

ætla at bjóða seg fram í politikk. Hvussu sær tað tá út?

Her er ofta ein stór nøgd, men góðskan er rættuliga ivasg.

Skulu vit til at áleggja treytir, sum vit gera við okkara høvuðsvinnu, tað vil

siga, góðsku fram um nøgd, so mugu vit til at hava færri valevnr enn higartil. Her má eitt loft setast.

Her má hugburður broytast.

Her má góðska telja fram um nøgd.

Prísir vilja vit gjalda, við einum betri tingi enn vit eiga í dag.

Dia Ellundsson,
tjóðveldismaður,
Runavík

Bjørn á Heygum og útróðrarmenninir

Nakað fyrri jól sá eg hesa feitu yvirskrift í Sosialinum. Nú tonkti eg, at nú var onkur, ið skrivaði nakað gott um útróðrarmenninir, men gakk, nakað nøgv verri enn tað var fyrr. Eg sigi sum Bjørn Vestergård í Sosialinum eftir at hava fingið sovordnán lort oman yvir seg eftir at hava røð út í meira enn 40 ár, tað er hart og so frá hasum manninum!

Hann biður okkum fara av landinum, tí vit eru ein byrða fyrri samfelagið. Eru vit ein byrða, so er restin av flotanum stórri byrða. Vit kunnu ikki sanerast, men tað bliva hinir so tað forslær. Vit eiga okkara bátar

og hefta fyrri teir. Landið er uttanfyrri. Men tað, ið alt snýr seg um, tað er minsta-lønin, ið koyrir alt á heysin. Hvat fáa vit so! Millum 25.000 og 30.000 kr. í einum ári upp á 12 mdr. til teir, ið kunnu vera í bólkinum. Tað hevði verið svangligt at røð út eftir tí. Tað hava vit ikki ráð til. Men tað er kanska meiningin at fáa okkum á heysin. So verður meira í tykkara part. Tí tað er gamalt: verri stendur til - meira fáa tit. Nei, Bjørn á Heygum! Vit fara ongan veg, men um tú og landsstýrismaðurin í fiskivinnu-málum einki annað hava at gera, uttan at jagstra okkum,

so er betur, at tit flyta í morgin sum ein annan dag, og tak allar av sama slag við, so eru tit færri at fáa, tí til útflutnings geva tit einki.

Eg vil takka Bjarna Vestergård fyrri greinina, ið hann skrivaði, hann veit hvat hann tosar um. Og til Henrik Old: Hatta uppskotið hjá tær er á leið, fá tað samtykt, so verður frægari hjá okkum.

Møguleikarnir hjá okkum eru vónleysir sum er, vit standa og hyggja at B-fiskarunum, meðan teir rógva út sum teir vilja, tí teir hava fleiri dagar at fiska í, nú teir eru so fáir í tali; tí teir eru komnir upp til okkum at

byta sama dagatal, ið var aðrenn teir komu. Hvar er lógikkurin? Nei, latið okkum fáa somu sømdir sum restin av flotanum, so kunnu tit hava bæði studning og minstuløn, so eru allir líka fyrri.

Hvat siga fakfólkinu til, at lógtingsmaður biður fiskararnar rýma! Er eingin reaksjón! Eg vænti at sambandsmenninir verða fáir til næsta val og kanska fólkaflokkurin við. Tað høpi eg.

R.J.
4. januar 1998

Viðmerking

Zacharias Wang og Lógin

Zacharias Wang vil kollvelting í Føroyum!!!

Zacharias Wang eigur ein stóran part av tí, sum stendur í Sosialinum 13.01.98. Tað skal hann eiga, at sjáldan fyrr hevur hann lagt so greitt fyrri ein dag, hvat tað er hann ætlar. Zacharias Wang vil kollvelting í Føroyum!!!

Zacharias og fólkarrætturin

Sum so mangan áður nemur Zacharias Wang við Bergenssáttmálan, sum er frá miðju 15. öld. Zacharias heldur uppá, at tess vegna hesin sáttmáli ongantíð er formliga broyttur er hann framvegis í gildi, og at verandi tilknýti til danska ríki tí er uttan lógligt grundarlag. Hetta er tveit. Fólkarrættarlaga er Heimastýrislógin lógligt grundarlag undir Føroya stóðu í ríkinum. Hetta er so, hóast statsrættarserfrøðingar seta spurnartekin við, hvørt

Skal lógin ráða ella tæna

Hóast grundlógin í sínum skrivaða teksti ongastaðni heimilar Fólkatinginum at seta heimastýri á stovn, so samtykti Fólkatingið kortini at seta slíka skipan í verk í Føroyum í 1948. Eingin hevur stevnt fyrri grundlógarbot í hesum sambandi heldur. Tað er hetta, sum Zacharias Wang ikki vil viðganga. Hann krevur at lógarinnar tekstur verður fylgdur orð fyrri orð. Hann krevur at lógin ræður.

Lógin er ikki fullkomin

Danski lögfrøðingurin Peter Høilund umrøður í bók síni »Den forbudte retsfølelse« hesa fatan, sum Zacharias er talsmaður fyrri. Niðurstøða hansara er, at um vit lata lógarinnar bókstav vera avgerandi fyrri hvussu vit skipa okkum, so enda vit í einum fullkomnum tóma, har okkara menniskjansligu eginleikar eru burtur. Lógin er til fyrri okkara skyld og

ikkí øvugt. Peter Høilund vísir á fleiri Hægstarættardómur bæði í Noregi og í Danmark, har dómarnir hava skúgva lóggávuna til viks, tí at hon, eftir tærta tykki, ikki hevur verið borgarunum ta trygd, ið lóggáva sum so er ætlað at geva. Fyri hesar dómarnar er ein rættvís omanfyrri lógarinnar bókstav, soleiðis at skilja, at lógin er ikki fullkomin.

Zacharias og frælsið

Men fyrri Zacharias er lógin fullkomin. Og einki broyttist í 500 ár. Vit skulu lata okkum stýra og ráða av avgerðum, tiknar av monnum, ið hava verið deyðir í 500 ár! Er hetta ikki kúgan, so veit eg einki.

Keypmannahavn
13.01.1998

Jóanes N. Dalsgaard